

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

10 de Probationib. quibusda[m] in specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

De Probationibus quibusdam in specie.

CAP. IO.

- 1 *Aspectus quomodo fiat probatio.*
- 2 *Monumentorum veterum scriptura vel sculptura an probent.*
- 3 *Ere leges & alia inscripta ad perpetuam memoriam.*
- 4 *Monumentum quid.*
- 5 *Scriptura ex ruderibus priuatis eruta non probant.*
- 6 *Notoria probant, & quotuplicia illa.*
- 7 *Notorium iuris quid.*
- 8 *Notorium presumum quid.*
- 9 *Notoria quando, & ubi probanda.*
- 10 *Confessio quando probet spontanea.*
- 11 *Confessus in quo pro iudicato habeatur*

19. de testib. ap. Greg. c. in raris, de proba. c. cum Joan. de sid. instr. nec regulariter potest conclusionem in causa, vt tractat Iason in l. ad moneadi, num. 50. & seq. pluribus, de iureiu. P. glo. in cle. sæpe in verb. conclusionem, de verb. signif. Specul. in tit. de renuntia. & conclusio. in causa.

11 ¶ Probandi f onus ad eum pertinet qui asserit, vel allegat: siue actor sit, siue reus, l. 2. lab ea parte, §. l. quidam. l. 5. l. versus, 21. l. eū qui, 22. de prob. P. non ad eum qui negat, quia negantis nulla dilecta per rerum naturam probatio. l. actor, 23. C. de proba. ca. quoniam contra, 11. de proba. Indirecta quoniam aliqua esse possit, c. extenore, de testib. vide de his que noi. per gl. in c. bone, de elec. & negotiationis etiam iuris, lab ea parte, §. de proba. P. Actor in assertionem exceptionum censetur, quod pertinet ad onus probandi, reus. l. 1. C. de proba. l. si pactum. §. l. quingenta, 12. l. quocies, 18. §. 1. l. in exceptionibus, 19. l. cum de indobno, 25. eod. P. Si tamen quis asserit se dominum alicuius rei esse, quam possidet, possessio sufficit pro intentionis suæ probatione, vt aliam tituli probationem non teneat edere, & transferat onus probandi in aduersarum vni dicentem eum non esse dominum, l. circa eum, 14. §. l. quidam, 15. eod. P. l. 2. & l. actor, C. eod. l. si. C. de rei vin. l. cogi, C. de petit. her. nisi forsitan violenta sit possessio, l. vis eius, 25. C. de prob.

¶ Finis f probationis est precipuus, veritatis & eius quod dictum est facere fidem & certitudinem. Et proinde illa debet esse, quæ directo concludat ea de quibus fiat: aliter vero non recipitur. l. matrem tuam, §. l. ad probationem, 21. §. l. ad probationem seruitutis, 22. C. eo. l. liberos in fin. de i. cau. C. l. 2. C. de ingen. manum. P. Et actore non probante reus absoluitur, l. qui accusare, C. de eden. le. actor, C. de proba. cum similib. Neque regulariter onus probandi per penuriam probationis eius transfunditur in reum: nisi in paucis, de quibus monebit te gloss. & interpret. in l. actor, 23. C. de probation. ¶ Ratio f item vna necessitatis probationum, a veritate indaganda per Iudicem desumitur: quia non nisi probata sequi debeat, & non nisi de quibus appareat, iudicari possit, l. iustitias §. veritas, de offic. prefid. P. l. quidam, de rebus credi. l. 2. C. de eden. l. 2. de in iur. res. c. iudicantem, 30. §. 1. c. occidit Phineas, 23. §. 8. maxime in criminibus, in quibus probationes debent esse iudicem meridianam clariores. l. si. C. de proba.

14 ¶ Quare f si probant æque reus & actor, & testes, & alia probationes sunt æquipollentes, in dubium redit res, & in primum statum, vnde reus absoluitur: nisi favorabiliorem causam actor foueat. c. 3. de probat. per rationem. l. Arrianus, de actio. P. §. l. fauorabiliores, de reg. iur. c. inter dilectos, de sid. instrum. l. respiciendum, de pen. Pro rebus enim fauorabilibus, in dubiis iudicandum est, c. si. de re iud. vt pro libertate, d. c. 3. de probat. l. antep. de manu. missio. P. l. inter pares, de re iudic. P. l. libertas, de reg. iur. in causa inofficio sitestamenti, l. si pars iudicium, de inoffic. testam. P. pro matrimonio, cap. si quis accepit, 33. qua. 2. pro dote, l. 1. soluto matrim. P. In causis tamen criminalibus, ræto concursus probationum accidit, in quibus reus ad probandum negatiuum non admittitur, quam diu potest actor seu accusator probare. ca. nostram, l. 2. §. ubi inter, de probat. Non enim contra probationes in ducitur purgatio canonica. Obseruatur tamen, vt si dum auditur reus in crimine, aliqua vt dicunt facta vel casus attenuantes vel restringentes delicti qualitate allegauerit, fiat de iis seorsum extractis probatio. Fit & ex officio iudicis, quando dubia vtriusque probatio est, inquisitio noua: vt de veritate habeatur certa notio.

15 ¶ Hoc f obseruato, vt semper interpretatio fiat in dubio contra producentem, c. in presentia, de probat. iuxta rationem l. veteribus, de pact. §. l. qui quid adstringenda, de verbor. oblig. P. quamuis Decius, conf. l. 89. col. 7. in fi. videatur voluisse expere confessionem dubiam, quæ explicanda sit in fauore contentis, non contra.

16 ¶ Sed f & alia ratione, dicimus Iudicem non posse omittere necessarias probationes, vel eas prohibere: quod sint de iure naturali, vt in ore duorum vel trium stet omne verbum. D. Math. 18. c. nouis, de iudicib. Et quemadmodum actiones & exceptiones Iudex tenetur admittere, vt ius cuiq; tribuat: sic defendentibus vel asserentibus temere non debet assentiri, aut quom conser an debeat, vel an sit ita vt asseritur vel negatur, quod non potest in dubio aliter apparere, quam per probationes. Alioquin crederetur vnicuiq; in causa propria in preiudicium alterius: quod ne fiat vetant iura, & ne quis in propria causa testetur, l. omni. b. §. C. de testib. vel ius dicat. l. 1. ne quis in cau. prop. iud. C. l. qui in iudicibus praest. de iuris. omn. iud. P. ¶ Addant interpretet, & in rebus pleni præiudicii, plenas exigi probationes, in aliis leues. Barr. in l. 1. §. si. de pres. sup. idem & Alex. & Ios. in l. iudicis. C. de iudic.

Explicatis in genere f probationum substantialibus, superest vt modos quibus probatio elicitur indicemus breuiter. Est itaque in iure probandi receptus modus per aspectum, quando videlicet res subiicitur oculis: vt si quando de pubertate, maxime in quæstione matrimonii controuertatur, persona inspectione corporis probatur. c. puberes, de sponsal. impub. l. fin. C. quan. iuro. vel cura. esse desi. C. Item si cognitam vel incognitam a viro se dicat mulier, obstetricum oculis & probationi subiicitur, c. proposuisti, §. c. causam matrimonii, de probat. c. nec aliqua, 17. §. 1. additis etiam matris familias probis mulieribus. c. fraternitatis, de frigi. & malefic. Si queratur etiam, num mulier sit prægnans. Nam & istæ obstetricæ probatissimæ artis & fidel, cum aliis mulieribus, inspicendi ventris causa adhibentur. l. 1. de ven. inspic. lib. 25. P. si. 5. Fiunt & locorum inspectiones per ipsum iudicem, qui res controuersas suis subiicit oculis, l. si irruptione, fini. regund. P. & secundum ea quæ vidit, iubet depingi ichnographiam vel topographiam, quam praxis vocare solet, vnde figure, ou. monstree. Sunt & in aliis quæstionibus de visa probationes receptæ, vt in c. præterea, 27. de testib. c. l. iteris, 12. & c. tertio, 13. de præsumt.

¶ Alia f species probationis, per monumentorum antiquorum inscriptiones, vel sculpturas, si publico iudicio vel auctoritate factæ sint: veluti si siles, Plin. meminit lib. 6. cap. 29. Græcis, vel cippi Latinis, publico decreto consecrentur, vel pilæ cum inscriptione ad perpetuam rei memoriam. His enim nomina profecerent: item & fordera, vt colligitur ex Panegyrico Iloctatis, & sepe de his meminit Demosthenes.

¶ Nec f est qui nesciat, antiquitus leges Solonis aribus ligneis & incriptas, & Romanorum in ære 12. tabulis, vt Machabæorum lib. 1. c. 8. Romani rescripserunt Indæis, in tabulis æreis, quas ad illos miserunt, vt essent memoriale pacis & societatis. Fuerunt & alia monumenta ita publice dicata, & constituta, quibus fides nõ est abroganda.

¶ Monumentum f dico quodcumque memoriæ retinendæ causa factum est. l. 2. §. Prator, de relig. §. sum. funer. P. ¶ Reliquæ tamen sculpturæ & inscriptiones ex ruderibus vel aliis priuatorum monumentis eruta, vel transcriptæ, auctoritatem probationis non habent, l. monumentorum, eod. C. non secus, quam scripturæ priuata. Et miror quosdam istius seculi & anterioris, habitos doctos, quod nobis pleraque stultissima pro authenticis inculeent, quod ita in quibusdam monumentis & sepulcris vel tabellis, exaratum inuenerint: cum oportuisset illos prius nobis fidem facere, quod illi qui scriperint, fuerint viri docti, vel publice probati, quod ita omnes eius temporis crederent, aut facerent: & quod iam antiquo illo tempore monumenta fuissent posita fide publica. Idipsum licet conueni, de quibusdam manuscriptis prototypis, vt aiunt, quæ & a teneis cõseruata & vindicata se nuper inuenisse autumant. Ex quorum, vt aiunt fide nihil non audent iam receptum corrumpere, & vt dicunt, emendare: imo impudenter auctoris nomen immutare. Quasi vero non liceat cuique hoc modo in necem auctorum, noue se inuenisse scripta antiqua cõfingere pro arbitrio, si ea temeritas, audacia, & superbia admittatur. Et perinde ac si fieri non poterit aliquem priuatum in suo scripto libro ex nutu, aliud nomen quam auctoris scripsisse, aut corrupte pleraque descripsisse, addidisse, vel minuisse. Sed missos faciamus istos restauratores nouos cõflossores ruderum monumentorum suorum enarratores progrediamur ad certiores probationes.

¶ Per f notoria etiam tertio loco fit probatio. Alia autem illa erunt, quæ nulla tergiversatione celari possunt aut dissimulari, c. cum olem, de verbo. sign. vide gloss. in ca. manifesta, 2. qua. 1. Notoria.

rium triplex est, facti, iuris, & præsumtionis. Notorium facti est, quod se offert oculis omnium, & quod non potest negari propter sui euidentiam. Verum hic distinguo, factum aliquod esse, quod tale permaneat: aliud, quod aliquando tale, aliquando non tale & interpolatum ex vno statu in alium transiens. Notorium facti permanentis est illud, quod non eget probatione alia, quam sui ipsius: quia non potest legitime negari. *ca. tua nos de cohabit. cler. & mulier. l. 3. §. idem diuus, de testib. P. c. quando de sacris, de sil. presbyter. Neque in eo indicando est opus ordine iudiciali, d. c. quando est. & c. cum sit Romana, de appella. c. de manifesta, & ca. que Lotharius, 2. q. 1. c. ad nostram, de iureiur. l. ea quidem, C. de accusa. excerpta sententiæ causa, pro qua ordo sequendus iuris, etiam in notoriis. c. 3. & ibi gl. de diuort. Tripliciq; modo hoc notorium manifestum venter dicitur, nempe aut per sententiã, aut per confessionem in iure factam, aut per rei euidentiam. c. fin. de cohabit. cler. & mulier. gl. in c. questum, per illum textum de tempo. ordina. Quod si agamus de facto interpolato notorio, ei adhibenda est semiplena probatio, vt in manifesto vsurario: quem si præter famã publicam confiterit per alia argumenta esse vsurarium, in eum iudex sine accusatore potest pœnam per Concilium Lateranense indictam statuere. c. cum in diuort. de vsur. Porro facta notoria, quæ statim transiunt & mutant statum, egebunt probatione, quia negari possunt quæ fuerunt & non sunt. *gl. in dict. c. de manifesta, 2. q. 1.**

7 ¶ Notorium facti iuris est, de quo quis est confessus & condemnatus. Quia res iudicata pro veritate habetur, *l. ingenuum, de sta. ho. P. l. res iudicata, de regul. iur. nisi dicamus & contra negantem ita iudicatum, requirit probationem, saltem lententiam: vt aliorum ad eum tantum finem, quod ita confessus sit, vel ita iudicatum fuit, c. sicut, de sen. & re iudic.*

8 ¶ Notorium facti præsumtum erit, quando constanter ita quippiam tale esse præsumitur, quale dicitur, quod quis habetur pro filio alicuius, quia eum vocabat patrem, vel quia natus ex concubina apud illum domi retenta, c. quoniam, & c. Michaelo, per tuas, de probat. quia filiationis causa, difficilis est probationis, *l. Lucius, de condit. & demon. P. & ita semper pro matrimonio præsumitur, vt eius sit filius qui maritus est, l. filium, de iis qui sunt sui vel alie. in. P. neque etiam matri contrarium iuranti in morte credatur, in l. pen. de probatio. P. admittatur tamen interdam aliqua contraria probatio, vt liquet ex Carboiano edicto.*

9 ¶ Sed & notandum, interdum notoria non egere probatione, erga eum cui notoria & vbi notoria sunt: sed tamen, in aliis locis, vbi notoria non sunt de notorio alibi existente, debet adferri probatio iudici. *gl. in c. ad nostram, 21. ad ver. obseruandis, de iureiur.*

10 ¶ Confessio facti quoq; probat, in positionibus potissimum negatiuis, quæ vix aliunde possunt probari, quam per aduersarij confessionem. c. 1. de confess. in 6. Quare interrogatus, si contumaciter non responderet, habetur pro confessus, d. c. 1. de atate, §. qui tacuit, de interrog. actio. cum distinctione l. de atate, in §. nihil, & §. 1. & l. non alienum, de interrog. act. P. Et dummodo circumstantiæ adfuerint, quas explicat gl. & interp. in l. 1. C. de confess. lib. 7. rit. 50. videlicet, vt facta sit a maiore 25. ann. *l. certum, §. fin. de confess. l. 42. P. tit. 2. mensis compote, l. si non conuictis, de inu. l. quicquid calore, de reg. iur. sponte, l. 1. §. si quis viro, & l. diuus, de questio. P. scienter, sine errore, c. fin. de confessis, l. error, de iur. & fact. ignor. l. non fateatur l. de atate, §. fin. de interrog. act. P. & a domino non a procuratore, d. c. fin. de confessis, aduersario præente, l. certum, §. si quis absente, eo. P. l. fin. de interrog. actio. P. contra se, & non in alium, l. exemplo, C. de proba. l. de atate, §. 1. de interrog. actio. P. nisi aliter probetur pro se in c. 1. de confessis, l. si quis in gratia, §. 1. ad Syllan. P. c. veniens de testi. l. filia, C. de accusat. c. neganda, 3. q. 11. de re litigiosa, l. confessionibus, de interrog. act. P. & coram suo iudice, l. voluit, §. quod ait prior, eod. c. at si clerici, de iudic. cui non repugnet lex, vt si confiteatur mulier, contra §. fin. in c. de adoptio. in fraudem creditorum, l. 2. qua in frau. cre. P. l. si cuius, in fin. de interrog. actio. P. vel natura, l. confessionibus, & l. si cuius eod. vel fauor negotij, l. vt contra libertatem, l. interrogatus, l. liberos, in 1. & 2. de lib. caus. ¶ Postquam facti confessionem, cessant partes iudicis, præterquam in condemnando, l. proinde, ad leg. Aquil. c. præterea, in 2. de transact. Et confessus eo modo pro iudicato habetur, in eo quo confitetur. l. 1. C. de confess. l. 1. 2. 3. 4. eod. tit. P. Ceterum, hæc de confessione spontanea intelligenda sunt: de coacta & tortura paulo post Deo fauente, p. l. præsumtiones agetur. Et de iuramenti probatione in postremo huius Syntagmatis libro.*

- 1 Præsumtio accedit notorio, & in quo differat.
- 2 Præsumtio quid. Eius diuisio, in iuribus probabilem, & violentam. Temerarie & leuis vis, & que probatio. & num. 3.
- 4 Præsumtio probabilis qua. Item violenta, num. 5.
- 6 Præsumtionum alia diuisio, in affirmatiuas, negatiuas, de vero, aut verisimili.
- 7 Præsumtionum probantium vel non probantium causa vnde sumantur.
- 8 Præsumtio a fama orta, cuius probationis.
- 9 Præsumtio a iure iuris, & de iure, que, & cuius effectus.
- 10 Præsumtio tracta per iudicem.
- 11 Præsumtio ex quibus colligatur ad probationem.
- 12 Præsumere cuius sit.
- 13 Præsumtionis finis, & rationes.

¶ Quando in iure suspicio & præsumtio alicuius facti, æquivalentur cum apparentia eiusdem, vt in cap. dixit dominus, 32. q. 1. Verum re ipsa minus est suspicari, quam scire, vt ex Cicer. ad Atticum constat: *Non modo si quis scies, audieris, sed etiam quid suspicaberis.* Et alibi, *Suspiciabar, vel potius intelligebam nihil esse.* ¶ Suspicio, inquit Baldus, in rub. de probaton. & ad l. ea quidem, C. de accusat. est passio animi, nõ elicitis firmiter aliquam conclusionem. Præsumtio autem, sententia præsumpta, præueniens veram cognitionem, antequam de aliquo constet.

¶ Præsumtio seu suspicio triplex erit, leuis & temeraria vna, & alia probabilis, alia violenta. *gl. in c. dixit dominus, 32. q. 1. Temeraria & leuis illa, quæ sine causa vel ratione aliqua legitima, concipitur, opinio irrationabilis, de qua & Bart. in l. admonendi de iureiur. P. qualis ea que sibi vindicat, quæ sua non sunt, vt in c. nullus alterius, 9. q. 2. c. de viro, 12. q. 2. quando se alterius qualitatis & conditionis a bitatur quæ sit. c. præsumunt, 2. q. 7. c. inter cetera, 10. q. 3. Ecclesiasti. c. 18. Hæc autem suspicio seu præsumtio nullam facit pro præsumtione probationem, aut in eius utilitatem, saltem cui adhaerendum sit: vt nec semiplenam faciat, l. 3. §. si quis de minor. 25. an. & ibi gl. in ver. plenior, nec ex tali suspitione quispiam damnandus est, l. absentem, de pen. P. l. si chirographum, de probatio. P. neque æfferenti vel alleganti talem præsumtionem datur a iudice iuramentum in supplementum probationis, d. l. 3. §. si quis de minor. l. non est, de eo quod met. cau. Vani enim hominis metus, vel præsumtum non consideratur. l. metum autem vni, 6. §. l. seq. de eo quod met. cau. P. Suspicio leuis de causis & fallo, valde pauperes, & plura confingentes: item meticulosi, vecordes, senes, & iuuenes. Et*

Omnis quibus res sunt minus secunda, magis sunt nescio quomodo Suspicio, ad contumeliam omnia accipiunt magis. Terent. in Adel. b.

Item malagentes, qui conscientia scelerum torquentur. Sicque Cicero, 7. in Verrem. *Et te conscientia tumidum, suspiciosum, faciebat.* Et pro Milone, de ea falsa suspitione: *Cuius de Repub. optime meriti, in quibus homines res præclarissimas obuium iur. sed etiam nefarias suspiciantur, vt xpo. 3. nis vixit vno. l. iur. episcopus, P. l. Soph. sta in enarr. orationis Demosthen. de falsa legato, id est, & tempus nocturnum suspiciant mouet. Inuidi & p. illi quoque de bonis plura mala suspiciantur, & horum etiam suspiciones reici isbet, cau. fina. q. 1. & alia iura. c. omnia, §. 6. q. 1. ca. m. cunctis, in 9. 3. ¶ Probabilis facti præsumtio est, quæ approbati facie potest aliqua legitima ratione, sed non plene aperta & concludente: & proin hec cum alia semiplena probatione iuncta probat, vt in l. fin. quod met. cau. P. c. illud, & c. adferre mihi gladium, de præsum. Per hanc præsumtionem & suspitionem reiciuntur iudices suspecti, l. apertissimi, C. de iudic. Idem enim est facere suspectum iudicem, ac lupum custodem, c. si, 3. q. 4.*

¶ Aperta facti & violenta præsumtio est, quæ videtur habere causas necessarias præcedentes: vt si quis inueniat virem prægnantem cum qua non concubuit, præsumtio est violenta esse adulteram: vel si amiculum cum redierit ex peregrinatione decennali in domo inuenit, l. filium eum definitum, de iis qui sunt sui vel alieni. P. Similiter contra mariti prohibitionem inuenitur alloqui cum preh bito, in locis suspectis, §. fin. vt lic. mar. & auar. in auth. Suspicio neque violenta fornicationis, si videantur nudi simul, solum in secretis locis, horis electis, ca. lueris, 12. §. cap. tertio loco, 13. de præsum. ca. cum causum, de probat. Quo fit etiam, vt maritus